

Megjegyzések a kormány B megyei fogadtatásának előkészületeihez*

Történt valamikor — már a rendszerváltás után -, hogy a kormány elhatározta, kihelyezett ülést tart egy vidéki megyeszékhelyen. Hogyan, hogyan nem, a választás éppen B megyére esett. A megyében nagy sürgés-forgás kezdődött, készült néhány írásos elképzelés is arról, hogy mivel is várják a kormányt. E sorok írójának a kezébe került az egyik ilyen anyag és arról eszébe jutott néhány gondolat, ami talán nem csak B megyeieknek szól.

1. Bizonyítani a rászorultságot

A jelentés fő célkitűzéseként azt érezték a feladatuknak, hogy bizonyítsák a megye elmaradottságát, a segítségre való rászorultságát. A teljes jelentésen végigvonul az a vezérgondolat, hogy a megye minden ágazati mutató tekintetében jelentősen lemaradt az országos átlagtól, és most azok a különböző központi támogatási módok keresendők, amelyek segítségével ez a lemaradás csökkenthető.

Nem vitatom a számszerűsített összehasonlítások realitását, mégis fel kellett tennem azt a kérdést: vajon helyes módja-e ez a megye bemutatkozásának?

A helyzetkép arra a taktikai elemre épül tehát, hogy a kormányülést követően valamilyen demonstratív intézkedésre sor kell, hogy kerüljön, és ebben B megye mint hátrányos helyzetű „mintamegye” remél forrásokhoz jutni. Láthatóan egyik ágazat sem szeretne volna elszalasztani a lehetőséget, hogy éppen ő legyen e demonstráció kiválasztottja, és a biztonság kedvéért mindenki főleg azt tartotta szükségesnek ismertetni, amit akkor tenne, ha külön támogatásban részesülne.

Olvashatjuk itt, hogy a foglalkoztatáspolitikai intézkedésekre rendelkezésre álló pénz sajnos nem elegendő. A településhálózat anomáliáin

csak a területfejlesztési alap sokkal nagyobb arányú biztosítása javíthatna. A hátrányos helyzetű térségek a fejlesztésekhez szükséges saját erőt — mint pályázati feltételt — nehezen, vagy egyáltalán nem tudják előteremteni, ezért csökkenteni kellene a megnövelt sajátforrás-arányt. További anyagi eszközökre lenne szükség a szociális támogatásokhoz, a segélyekhez, az egészségügyi intézmények felépítésének befejezéséhez, és a szakiskola, a központi tanulóműhely, az átképző iskolák, a szomszéd országbeli tv-adás műsorát szóró adóállomás kiépítéséhez, a műemléki vár felújításához. A kormány segítségét kéri a vidékfejlesztés alapjaként felfogott déli autópálya fejlesztéséhez, határátkelőhelyek kialakításához, a megye mindegyik városa útjának kiépítéséhez, az ivóvízminőség-javító programhoz felvett hitelek átvállalásához.

12 évvel korábban B megyét érte már egy hasonló kitüntető látogatás. Ennek nyomán a megyei lakásellátottság helyzetének, a közoktatásnak és a közművelődés helyzetének a támogatása belekerült a *kiemelt országos központi feladatok közé*. Nem árt ezt felidézni, mielőtt a mostani jelentés alapján idézzük, hogy a megyék között az utóbbi tíz év lakásállomány-változása szempontjából B megye az utolsó, míg a lakásépítés mutatói tekintetében az utolsó előtti. Ennek alapján ugyanis az állapítható meg, hogy még az elismert és támogatott igények esetében sem jelent ez a támogatás olyan mértéket, ami tendenciaváltozást okozna az országos összehasonlításoknál — nem beszélve a többi, a kiválasztásba be nem kerülő ágazatról.

2. Mire lehet számítani ?

Érdemes ennek alapján elgondolkozni azon, vajon *valóban* ezzel a taktikával kell-e fogadni az

* A szerzőnek a Politikai Tanulmányok Intézete számára írott elemzése alapján.

— egyébként ehhez szokott és másra nem is számító — kormányt?

Gondoljuk át a kormány szemszögéből is a dolgokat. A megye ellátottsága viszonylag egyenletes, mondjuk az országos átlag 70%-a körüli értékekkel. Töréssel, katasztrófával nem fenyeget, ezt a beszámoló egyenletessége is bizonyítja. A forrásokban amúgy sem bővelkedő kormány ezt örömmel fogja nyugtázni, és ígéretet tesz, mondjuk arra, hogy a világkiállítás idején külön oda fog figyelni arra, hogy a megye feltétlenül részesüljön annak előnyeiből. Ezenkívül felsorolnak majd néhány konkrét intézkedést, jó esetben körülbelül azokat, amelyekre amúgy is sor kellene, hogy kerüljön az elkövetkezendő két évben.

Lehet, hogy ráadásul ezzel látszólag mindenki elégedett lesz. A megye vezetésének ugyanis politikai érdeke lehet, hogy a látogatás után minden fejlesztést a meghívás eredményének állítson be és elégedettséget mutasson — ez pedig a kormány számára is kedvező.

Ennél rosszabb a helyzet akkor, ha a megyei vezetés maga is elhitte, hogy ezen az úton kellene megoldani a problémáit, azaz tényleg komoly segítségre számított a kormányzat részéről. Ebben az esetben elkerülhetetlen a csalódás, ettől mindenképpen célszerű lenne megóvni mind a vezetést, mind az önkormányzati és parlamenti képviselőket.

De vajon van-e más lehetősége *B* megyének? Vagy az ilyenfajta forгатókönyv egy kényszerpálya, amit nem lehet elkerülni?

Vállalva, hogy minden beidegződésnek és szokványos logikának ellentmond (különösen egy redisztributív logikának), tanácsadásnak meg amúgy sem kellően megalapozott, legyen szabad felvázolni két másik gondolatmenetet.

3. Vonzóvá válni

Az első modell megpróbálná kiközösíteni a kormányt az adományosztogató szerepből. Mi lenne, ha a megye *partnerként*, üzletfélként, esetleg másik bajban levőként („baj”-társként) próbálna bemutatkozni? Ebben az esetben nemcsak a megyéből, de az „országból” is fel kellene készülni: nevezetesen azt végiggondolni, hogy vajon nincs-e olyan, a kormány (az ország) számára

égető gond, amire *B* megye *segítségét* tudna ajánlani? Nem anyagi segítséget, hanem megoldást, olyat természetesen, ami a megye számára felvállalható, esetleg beleillik a *jövőre vonatkozó terveibe, elképzeléseibe*.

Ehhez természetesen többek között az szükséges, hogy *legyenek B* megyének jövőre vonatkozó tervei, elképzelései. A jelenlegi előkészítő anyagból ez nem derül ki, a cél sem igazán ez volt, hanem az elesettség és a rászorultság bizonyítása. A partnerként való fellépéshez azonban ez nem elég. Egy üzletember nem engedheti meg magának, hogy koldusnak nézzék. Pozitív image keltése, pozitívumok felvonultatása, önreklámot csinálni, vonzóvá válni: ez kellene, hogy jellemezze a megye önképét. Azt kellene inkább bizonyítani, hogy a meglévő pénzzel *tudott és tud* gazdálkodni az önkormányzat — hiszen ilyen helyre más is szívesebben juttat további forrásokat.

Természetesen felmerül az a kérdés, hogy milyen konkrét hatalom köré épüljön ki *B* megye jövőképe. Ez azonban átvezet a másik, felvázolható gondolatsorhoz is.

4. Önálló profilt

Valójában ahhoz, hogy egy tárgyaláson partnerként tudjon a megye viselkedni, az is szükséges, hogy *ténylegesen* ne érezze magát nagymértékben kiszolgáltatva, függő helyzetben a kormánytól. Ezt csak egy autonóm megyei, helyi politika segítségével lehet megalapozni.

Azt kell tudatosítani — és ehhez talán markáns jel a lakásmutatók fentebb idézett stagnálása —, hogy *kapni* egyben függőséget is jelent, miközben mindaz, amihez ezen az áron hozzá lehet jutni, nincs feltétlenül arányban a függőségből eredő hátrányokkal. A függőség ugyanis tartósít egy strukturális viszonyt, egy feudális kapcsolatot, egy *periférikus* viszonyulást, ami azután gátjává válik az önálló cselekedeteknek.

Jobb tisztázni, hogy magunkra vagyunk utalva, ha így van, mint bízni abban, hogy valaki segít. Ennek a stratégiának a tudatosulása a jövőkép, a tervek elkészítésében is megnöveli az önkormányzat önállóságát, még akkor is, ha — kevesebb forrással számolva — látszólag szegényesebbé válnak a tervek. Ezzel szemben az önkor-

mányzat urává válik a terveinek, képes konzekvensen önálló profil köré csoportosítani a kezdeményezéseit, érdekévé válik, hogy elemezze, hogy eddig mit csinált rosszul, milyen beruházások bizonyultak feleslegesnek, elhagyhatónak.

A B megyei megbeszélések előkészítő anyaga egyetlen vonatkozásban határoz meg profilt, ezt valószínűleg sokkal jobban a fókuszpontba kellene helyezni. Nevezetesen egyrészt a megye nemzetiségi jellegéből adódóan, másrészt a határmenti elhelyezkedésből adódóan a többnyelvű vagy kisebbségi iskolák, felsőoktatás és kutatás, kulturális központok, esetleg erre építve a menekültkérdés köré szerveződő feladatok ellátása rajzol ki egy markáns, bár összefüggéseiben nem kibontott lehetséges profilt. Ma még sem az ipar, sem a mezőgazdaság, sem a szolgáltatások vonatkozásában nincsenek kifejtve ennek a helyi kultúrának a lehetséges következményei és összefüggései.

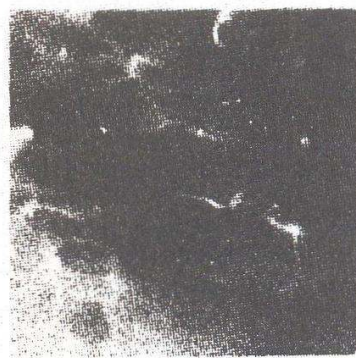
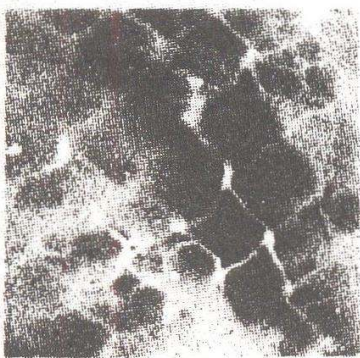
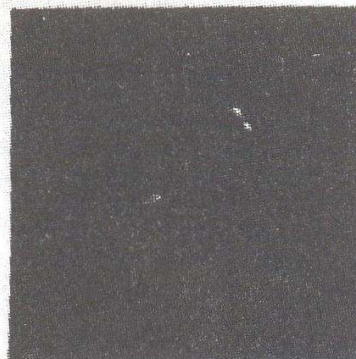
Természetesen a mostani megjegyzéseknek nem lehet a feladata hiányzó megyei elemzések kidolgozása, a megyére vonatkozó tervek elkészí-

tése. Elsősorban a szemlélettel kapcsolatos kétélyeimet kívántam rögzíteni.

5. Egy tanulság a kormány számára

Talán nem felesleges még egy megjegyzés erejéig elidőzni a fenti szemléletnél. Ha a kormány számára világosan kirajzolódik a mindenben a megye elesettségét, támogatásra szorultságát bemutatni kívánó összeállítás fonáksága, esetleg tanulságos lesz elgondolkodni azon, hogy mondjuk Brüsszel számára ugyanilyen átlátszó és szembetűnő lehet esetenként a magyar kormánytól (vagy Prágából, Varsóból stb.) érkező támogatások egyszerűsítő szemlélete és tartalma. Természetesen a B megye apropóján elmondottak ebben a viszonylatban is érvényesek és meggondolás tárgyát képezhetik.

FLEISCHER TAMÁS

Ujj Ágnes munkája

COMITATUS

Önkormányzati szemle

A Megyei Önkormányzatok Országos Szövetségének folyóirata

1993. március

Ára: 106 forint

III. évfolyam 3. szám

